

ARPOK, O.P.S. A GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

K tomu, abychom mohli jít ráno do práce nebo do školy, potřebujeme celý svět. Naše oblečení se většinou šije v Číně nebo Bangladéši. Dopravní prostředek, kterým jedeme do práce či do školy, je poháněn ropou z Blízkého východu. Čaj, který jsme pili ke snídani, byl z Indie, Keni nebo možná z Vietnamu.

PŘIPRAVILA

Lenka Pánková ARPOK, o.p.s.

PROČ JSOU TO PRO NÁS DŮLEŽITÉ INFORMACE?

Jakmile se dnes stane něco na jednom konci světa, projeví se to často i na konci druhém, a to velmi rychle. Cena benzínu se kvůli konfliktu v Sýrii zvýšila během jednoho týdne téměř o korunu na litr. Ve zřícené textilní továrně v Bangladéši, kde zemřelo skoro 400 dělníků, se šilo pro západní firmy, které dodávají oblečení také na náš trh. Na čajových plantážích v Keni pracují i děti, namísto toho, aby chodily do školy. Dnešní svět je propojený jako jedna velká pavučina. Je důležité se v něm umět zorientovat a dělat informovaná rozhodnutí.

Všichni jsme „zavaleni“ informacemi z médií, ze kterých se však dozvídáme jen málo o tom, jaký dopad má naše chování na lidi žijící na druhé straně planety, a že je mnoho cest, jak žít odpovědně a šetrně k lidem i životnímu prostředí. Proto chceme, aby se k dětem i dospělým dostávala aktuální témata dneška (a také se diskutovaly důsledky našeho jednání).

ARPOK, o.p.s. (www.arpok.cz) je organizace, která již od roku 2004 soustavně pomáhá učitelům začleňovat témata související s propojeností dnešního světa (např. světový obchod, lidská práva, migrace, chudoba) do výuky. Za 10 let jsme zrealizovali 989 výukových programů pro 25 520 žáků, proškolili jsme během 121 seminářů 1 255 učitelů. Pro veřejnost jsme zrealizovali 80 besed, kterých se zúčastnilo přes 5 400 účastníků.

Propojenost světa, globální problémy a odpovědná spotřeba jsou pro nás témata číslo jedna – zabýváme se jimi každý den již 10 let. Umíme o těchto tématech mluvit se žáky, pedagogy i veřejností.

ARPOK jako aktivní hráč na poli globálního rozvojového vzdělávání spolu s dalšími vzdělávacími organizacemi přispívá svou činností k naplňování Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání pro období 2011–2015 (NSGRV)¹.

Globální rozvojové vzdělávání

„Globální rozvojové vzdělávání je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují. Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření hodnot a postojů tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů. Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.“

zdroj: http://www.mzv.cz/file/612334/Narodni_strategie_globalniho_rozvojoveho_vzdelavani_pro_obdobi_2011__2015.pdf

Konkrétní pomocí učitelům pro začlenění globálních témat do výuky mohou být webové stránky www.globalnirozvojovevzdelavani.cz. Tyto webové stránky jsou společnou iniciativou českých vzdělávacích neziskových organizací, které se věnují globálnímu rozvojovému vzdělávání. Pomáhají tak učitelům s výukou aktuálních témat dneška. Na webových stránkách lze nalézt jak teoretické, tak praktické informace o globálním rozvojovém vzdělání a výuce jeho témat na školách. Snad nejpraktičtější pomocníkem může být pro pedagogy sekce „GRV materiály – GRV prakticky“, kde učitelé najdou velké množství materiálů, které slouží k výuce globálních témat. Stačí pouze vyfiltrovat dané téma a vybrat si metodický materiál.

NAŠE NOVÉ METODICKÉ MATERIÁLY

Za 10 let jsme vytvořili 15 metodických materiálů, jejichž přehled lze nalézt na <http://www.arpok.cz/index.php/cs-CZ/nase-publikace>. Novinkami z roku 2014 jsou Svět v jednom dni - Projektové dny pro 1. a 2. stupeň ZŠ vzniklé v rámci stejnojmenného projektu a 3 publikace z projektu „Experiencing the World“ Poznáváme svět, Jonáš cestuje a Přihlížet nebo jednat.

SVĚT V JEDNOM DNI - ROZVOJOVÁ TÉMATA V PROJEKTOVÝCH² DNECH

Projekt nabídl pilotním školám začleňování globálních témat do výuky formou tematických dnů. Vybrány byly mezinárodní dny s globální tematikou či byl vždy globální rozměr k tématu přidán tak, aby tematický den přispíval k naplňování Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání. Více informací o projektu můžete najít na <http://www.arpok.cz/index.php/cs-CZ/projekty/svet>

Publikace Svět v jednom dni nabízí učitelům 1. a 2. stupně základních škol celkem 13 metodik pro realizaci tematických dnů.

Poznámky:

¹ NS GRV byla v roce 2011 schválena Ministerstvem zahraničních věcí ČR spolu s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR na základě doporučení vzdělávacích organizací. Strategie je rozdělena do dvou částí, v části analytické definuje východiska globálního rozvojového vzdělávání, v části strategické nastiňuje opatření pro dobu následujících pěti let. Tento dokument není pro školy právně závazný, nicméně má doporučující charakter.

² Pro název publikace byl zvolen termín „projektové dny“ autorkami úmyslně, neboť termín „projektové dny“ je ve školství delší dobu zakotven a hojně používán. Ve skutečnosti publikace obsahuje metodiky tematických dnů.

Pro 1. stupeň ZŠ jsou připraveny tematické dny Mezinárodní den čokolády, Světový den lidských sídel, Světový den výživy, Den stromů, Den Země, Vietnamský den a Den květů. Publikace pro 2. stupeň základních škol obsahuje metodiky těchto dnů: Světový den cestovního ruchu, Světový den lidských sídel, Světový den výživy, Den stromů, Mezinárodní den nakupování a Mezinárodní den boje proti kolonialismu.

Metodiky k jednotlivým tematickým dnům začínají anotací dne a pokračují úvodními údaji, ze kterých pedagog získá informace o tom, pro kolik žáků byla metodika vytvořena a kolik času bude na výuku potřebovat (většinou se jedná o 4 vyučovací hodiny). Dále jsou uvedeny názvy jednotlivých stanovišť, prostředí vhodné k realizaci dne a specifika jeho průběhu. Následuje zařazení tematiky dne do rámcového vzdělávacího programu a Národní strategie globálního rozvoje vzdělávání pro období 2011-2015. Poté už přichází metodický popis jednotlivých stanovišť. Závěr kapitoly patří vždy infoboxu se základními informacemi o daném mezinárodně významném dnu s vysvětlením, proč si jej připomenout. Veškeré přílohy, obrázky a také rozšiřující informace o tématu jsou k dispozici na přiloženém médiu.

Publikace lze získat na semináři ARPOKu či si je objednat emailem na grv@arpok.cz (cena 250 Kč/publikace + poštovné a balné).

EXPERIENCING THE WORLD

Stejnomený projekt umožnil ARPOKu vytvořit 6 výukových programů pro žáky 1., 2. stupně základních škol a středních škol. Výukové programy jsou obsahem tří publikací.

„Poznáváme svět“ je název publikace pro 1. stupeň základních škol, respektive pro 4. a 5. třídy. Publikace obsahuje metodiky ke dvěma výukovým programům (V restauraci SVĚT a Po stopách ztraceného mobilu) a klade si za cíl ukázat, jak je současný svět propojený a jak se problémy planety týkají nás všech. Skrze cizokrajné recepty v jídelníčku restaurace Svět, které jsme si oblíbili i my v Česku, se ve stejnojmenném programu dostáváme do rozvojových zemí, které jsou s recepty spojeny. Dozvídáme se o určitém problému, jemuž daná země čelí. Žáci ve výsledku zjišťují, že dětská práce, migrace a kácení tropických deštných lesů nejsou problémy jen Číny, Mexika a Brazílie – dosahují mnohem dál než k hraničním státům, a proto je také nazýváme

globálními problémy. Hlavním cílem výukového programu „Po stopách ztraceného mobilu“ je ukázat si propojení dnešního světa na věci nám dobře známé. Žáci se prostřednictvím fiktivního pátrání po součástkách mobilu dostávají do několika zemí, kde byly vyrobeny. Plněním úkolů a her poznávají základní charakteristiky těchto států a především problémy, se kterými se potýkají – války, přírodní pohromy a negramotnost. Jednotlivé aktivity je přitom vedou k poznání, že problémy nejsou jen záležitostmi států rozvojových, ale nevyhýbají se ani těm vyspělým.

Publikace „Jonáš cestuje“ přináší téma odpovědného cestovního ruchu starším žákům 2. stupně. V první metodice s názvem „Jonáš cestuje“ je kladen důraz na uvědomění si souvislostí a důsledků rozhodnutí, která během cestování děláme. V rámci programu žáci uvažují nad pozitivní a negativní, které cestovní ruch přináší místním lidem a životnímu prostředí. Zvažují jednotlivé varianty ubytování, jídla, koupi suvenýrů a trávení volného času na své dovolené tak, aby byly negativní dopady jejich pobytu v dané zemi, co nejmenší. Druhá metodika obsahuje výukový program „Hosté a hostitelé“ a zaměřuje se na cestovní ruch z jiné perspektivy. Řeší cestovní ruch nejen z pohledu cestovatelů, ale i z pohledu hostitelů, jejichž domov navštěvují turisté a cizinci. V průběhu programu se žáci seznamují s méně obvyklými formami cestování. Uvažují nad svou motivací k cestování a porovnávají ji s motivací svých spolužáků a lidí z různých koutů světa. V průběhu programu žáci vytváří „desatero“ odpovědného turistu a hledají, kde se přání a potřeby turistů setkávají s přáními a potřebami cestovatelů. Publikace byla vytvořena ve spolupráci s organizací Na Zemi, o. s.

Pro střední školy byla vytvořena publikace „Přihlížet, nebo jednat?“ přinášející žákům téma aktivního občanství. První metodika „Přihlížet, nebo jednat?“ umožňuje žákům uvědomit si vlastní občanské odpovědnosti tváří v tvář globálnímu problému, který se nás jen zdánlivě netýká (např. chudoba v rozvojových zemích). Žáci na základě fotografií pojmenují globální problémy současnosti. Zformulují argumenty proč se zapojit nebo nezapojit do jejich řešení. Objasní, proč se nás tyto problémy dotýkají. Prostřednictvím diskuze se zamyslí nad svým postojem, zda se do řešení globálních problémů zapojit či ne. Metodika „Kdo, když ne my“ vede žáky ke kritickému zhodnocení evropského pojetí rozvojového projektu a pomáhá

Pozvánka na konferenci GRV a Evropský rok rozvoje

Na jaře 2015 (duben/květen) chystá ARPOK 1. ročník unikátní konference globálního rozvoje vzdělávání pro učitele základních a středních škol. Jednodenní konference přinese pedagogům možnost získat nové informace v oblasti témat a metod globálního rozvoje vzdělávání. Vzhledem k tomu, že letošní rok vyhlásila Evropská komise Evropským rokem rozvoje, bude část programu věnována tématu rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Hosty konference budou zástupci z řad vzdělávacích institucí, neziskových a výzkumných organizací. Program bude rozdělen na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretickou část naplní přednášky hostů – odborníků věnující se tématům rozvojové spolupráce, humanitární pomoci či začleňování těchto témat do výuky. Praktická část nabídne dílny, během nichž si účastníci zažijí a vyzkouší lekce využitelné ve výuce. Součástí konference bude veletrh metodických materiálů pomáhající pedagogům začlenit globální rozvojová témata do výuky. Více informací bude uveřejněno v průběhu února na www.arpok.cz nebo na www.facebook.com/ARPOK.OLOMOUC.

žákům vytvářet si vlastní postoj k významu rozvojové spolupráce. Žáci na základě analýzy příkladu běžného rozvojového projektu stavby škol v Africe kriticky zhodnotí stávající evropské pojetí rozvojové spolupráce. Rozvinou škálu alternativních úhlů pohledu na dané téma a v pozitivním slova smyslu prohlubují vlastní postoj k významu rozvojové spolupráce. Publikace byla vytvořena ve spolupráci s Centrem občanského vzdělávání.

Všechny výše zmíněné publikace lze získat na semináři ARPOKu. Součástí balíčku je i „pracovní taška“, která obsahuje veškeré přílohy potřebné pro realizaci výukových programů a CD s digitální podobou publikace i příloh.

Na webových stránkách projektu <http://www.arpok.cz/index.php/cs-CZ/> projekty/xp lze nalézt navazující aktivity k tématům publikací, s jejichž přípravou rádi pomůžeme. Může to být například beseda, výstava či školní jarmark. **rv**

KONTAKT NA AUTORKU A ORGANIZACI:

lenka.pankova@arpok.cz, grv@arpok.cz, www.arpok.cz